

สารสั้น อธิการบดี

My life is service. “ชีวิตฉันเกิดมาเพื่อรับใช้ชาติ” นี่คือนโยบายทองของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทยที่ทรงตอบพระยามานวราชเสวีที่ทูลถามว่า “ไม่เคยเห็นใครทำงานมากอย่างได้ฝ่าพระบาท ได้ฝ่าพระบาททรงมีพระประสงค์อย่างไร”

วันที่ 7 สิงหาคมของทุกปี เป็น “วันรพี” เป็นวันครบรอบวันสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนฯ” เป็นวันที่ปวงชนชาวไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดา นักกฎหมายไทยระลึกถึงผลงาน คุณงามความดี และพระคุณอันยิ่งใหญ่ของ “พระบิดาแห่งกฎหมายไทย” ที่ได้ทรงฝากไว้กับแผ่นดินนี้

พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนฯ ทรงเป็นอัจฉริยะ เพียงพระชนม์ 17 พรรษา ก็ทรงสามารถเข้าศึกษาวิชากฎหมายที่วิทยาลัยไครส์เชิร์ชของมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดได้ ทั้งๆ ที่ตามระเบียบแล้ว คนที่จะเข้าศึกษาได้ต้องมีอายุอย่างต่ำ 18 ปี ยิ่งไปกว่านั้น คนทั่วไปมักต้องใช้เวลารวมถึง 4 ปี กว่าที่จะสำเร็จการศึกษา แต่พระองค์กลับทรงใช้เวลาเพียง 3 ปี ก็สำเร็จการศึกษา ได้รับปริญญาตรีทางกฎหมาย แล้วยังทรงได้รับเกียรตินิยมพ่วงท้ายมาอีก ขณะที่เมื่อมีพระชันษาเพียง 20 ปี

เมื่อเสด็จกลับประเทศไทย ทรงรับราชการด้วยความวิริยะอุตสาหะ มีความสามารถเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่พอพระราชหฤทัยของพระราชบิดา คือพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นข้าหลวงพิเศษไปจัดการคดีความต่างๆ ที่ค้างค้ำอยู่มากมายตามโรงศาลในมณฑลกรุงเก่า (อยุธยา) ซึ่งก็ทรงสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทรงจัดระบบและตัดสินคดีความต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างยิ่ง เพราะทำให้ผู้บริสุทธิ์ได้พ้นโทษ ส่วนผู้ที่กระทำความผิดแต่ต้องติดคุกมานานเกินสมควรก็ได้รับความเป็นธรรม ทั้งนี้ เพราะพระองค์ทรงยึดมั่นในหลักการทำงานที่ว่า “ซื่อตรง ยุติธรรม และรวดเร็ว” ฉะนั้น จึงไม่ต้องแปลกใจที่ทรงได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม เมื่อมีพระชันษาเพียง 22 ปี

ระหว่างที่ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นเวลา 14 ปี ทรงยกเครื่องปฏิรูปกิจการของศาลไทยให้เป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ ทรงแก้ไขตัวบทกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความแพ่งและความอาญา ทรงปรับปรุงระบบการอุทธรณ์และฎีกาให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทรงทำให้การพิจารณาคดีปลอดจากการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ทรงมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งโรงเรียนกฎหมายในกระทรวงยุติธรรม ทรงสอนและทรงอบรมจริยธรรมด้วยพระองค์เอง ทรงเน้นความซื่อสัตย์สุจริตและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ทรงพระนิพนธ์ตำราทางกฎหมายไว้มากมาย นอกจากนี้ ยังทรงมีผลงานอื่นๆ อีกมากมายสุดที่จะนำมาสาธยายได้ทั้งหมด

พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนฯ ทรงเป็นผู้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง ทรงถือว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหัวใจของความเป็นมนุษย์ ทรงเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมและความยุติธรรมอย่างหาตัวจับยาก แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่คนดีๆ และเก่งกาจแบบนี้ ต้องจากไปด้วยพิษของวัณโรคในขณะที่มีพระชันษาเพียง 46 ปี

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ประชาชนกำลังโหยหาบุคคลแบบพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งทรงเป็นต้นแบบที่ดีเยี่ยมแห่งความซื่อสัตย์สุจริต และความยุติธรรม แม้ความหวังดังกล่าวค่อนข้างจะริบหรี่ แต่หากเราเริ่มจากตัวเราเอง โดยถือเอาวันรพีปีนี้ เป็นวันเริ่มต้นตั้งใจปรับตัวเพื่อเจริญรอยตามแบบอย่าง วิธีคิด และวิธีดำเนินชีวิตของท่านได้บ้าง ก็จะทำให้ “วันรพี” ปีนี้มีความหมายและมีคุณค่าขึ้นมาทันที

(ดร. ชนุ กุลชล)

อธิการบดี